

PŘEDMLUVA

O filosofii logiky existuje celá řada knih. Jsou tu jednak knihy, které jsou tomuto tématu věnovány zcela explicitně;¹ pak jsou tu knihy, které svůj předmět deklarují jako „filosofickou logiku“, což je poněkud vágně vymezený předmět, který se v některých pojetích s filosofií logiky podstatně překrývá, pokud s ní přímo nesplyvá;² a nakonec

¹ Viz např. Quine, W. V. O., *Philosophy of Logic*, Harvard University Press, Cambridge (Mass.) 1986; Haack, S., *Philosophy of Logics*, Cambridge University Press, Cambridge 1978 (povšimněme si plurálu v názvu); Jacqueline, D. (ed.), *Philosophy of Logic: An Anthology*, Blackwell, London 2002; Fisher J., *On the Philosophy of Logic*, Thomson Wadsworth, Belmont 2008; Read, S., *Thinking about Logic*, Oxford University Press, New York 1995.

² Viz Wolfram, S., *Philosophical Logic: An Introduction*, Routledge, London 1989; Grayling, A., *An Introduction to Philosophical Logic*, Blackwell, Oxford 1998; Goble, L. (ed.), *The Blackwell Guide to Philosophical Logic*, Blackwell, Oxford 2001; Sainsbury, M., *Logical Forms: An Introduction to Philosophical Logic*, 2. vyd., Blackwell, Oxford 2001; Burgess, J. P., *Philosophical Logic*, Princeton University Press, Princeton 2009; Lowe, E. J., *Forms of Thought: A Study in Philosophical Logic*, Cambridge University Press, New York 2013. V češtině je to např. Kolář, P., *Argumenty filosofické logiky*, Filosofía, Praha 1999; nebo Materna, P., Štěpán, J., *Filosofická logika: nová cesta?*, Univerzita Palackého Olomouc, Olomouc 2000 (ta poslední je ale velmi idiosynkraticky zaměřena na jeden logický systém, tzv. TIL).

knihy, které se věnují obecněji logice, ale do její filosofie podnikají podstatné exkurzy.³ Proč tedy psát další takovou knihu?

Tuto knihu jsme se pokusili napsat jinak, než jak jsou knihy o filosofii logiky obvykle psány, a to ve dvou ohledech. Na jedné straně jsme se chtěli vyvarovat vyvolávání dojmu (který knihy tohoto druhu obvykle vyvolávají), že problémy, s nimiž logika a filosofie logiky zápasí, vznikly až ve dvacátém století. Většina témat, která jsou pro filosofii logiky ústřední, jako jsou povaha vyplývání, povaha logických konstant, sémantika výrazů podstatných pro platnost úsudků, paradoxy atd., je předmětem filosofické reflexe již od antiky. Na druhé straně jsme ovšem chtěli ukázat, že je tu *specifický* druh filosofických problémů týkajících se logiky, který skutečně vznikl až ve dvacátém století, a to v důsledku toho, že až v tomto století se logika začala k předmětu svého zkoumání, tj. reálnému usuzování a přirozenému jazyku, který je jeho médiem, vztahovat prostřednictvím určitých umělých jazyků a logických kalkulů. Tím podle nás vzniká zcela nová podoblast filosofie logiky, které by se dalo říkat *filosofie umělých jazyků logiky*, která není v současné literatuře dostatečně systematicky reflektována.

Knihu jsme se snažili napsat tak, aby byla srozumitelná nejenom úzkému okruhu odborníků. Doufáme, že bude užitečná pro studenty logiky i pro zájemce o logiku z řad široké odborné veřejnosti. Dommníváme se, že logika je předmětem, který se v posledních desetiletích ve světě dost bouřlivě rozvíjí, a naše země by za tímto rozvojem neměla zaostat, nejenom pokud jde o technický rozvoj logiky (tam

³ Viz např. Strawson, P. F., *Introduction to Logical Theory*, Methuen, London 1952; Tarski, A., *Introduction to Logic and to the Methodology of Deductive Sciences*, Oxford University Press, Oxford 1965 (český překlad: týž, *Úvod do logiky*, přel. P. Materna, Academia, Praha 1969); Quine, W. V. O., *Methods of Logic*, Harvard University Press, Cambridge (Mass.) 1982; Tugendhat, E., Wolf, U., *Logisch-semantische Propädeutik*, Reclam, Stuttgart 1986 (český překlad: tíž, *Logicko-sémantická propedeutika*, přel. M. Pokorný, Petr Rezek, Praha 1997); Gamut, L. T. F., *Logic, Language and Meaning*, 2 sv., University of Chicago Press, Chicago 1991; Sider, T., *Logic for Philosophy*, Oxford University Press, Oxford 2010; v češtině např. Kolman, V., Punčochář, V., *Formy jazyka, Úvod do logiky a její filosofie*, Filosofia, Praha 2015.

se českým logikům na mezinárodní scéně dost daří), ale ani pokud jde o pochopení filosofických souvislostí problémů, které stále komplikovanější systémy logiky vyvolávají.

Výklad je na mnoha místech (především v poznámkách pod čarou) doplněn doslovnými citacemi autorit. Citáty jsme překládali nebo jsme použili existující překlady do češtiny (kde jsou k dispozici a mají přijatelnou podobu), nicméně pro zájemce jsme uvedli i odkazy na originály a na konec knihy jsme připojili dodatek, kde jsou použité citáty v angličtině, němčině a latině uvedeny v originálním znění.

Knihu jsme koncipovali jako společné dílo, ale protože naše pohledy na logiku a její filosofii se ne vždy a ve všem úplně shodují, museli jsme se propracovávat k různým kompromisům. Může být patrný i jistý přerýv mezi první částí knihy (kap. 1–6), v níž měla hlavní slovo M. Vlasáková, a tou druhou (kap. 7–12), kterou měl primárně na starosti J. Peregrin. Doufáme nicméně, že jako celek je kniha koherentní.

Tato kniha vznikla s podporou grantu GA ČR číslo 13-21076S; autoři jsou také vděční svému pracovišti, Filosofickému ústavu AV ČR, že jim vytvořil optimální podmínky pro práci na této knize. Děkují i svým kolegům Vítu Punčochářovi, Vladimíru Svobodovi a oběma vědeckým recenzentům knihy za užitečné kritické připomínky k dřívějším verzím rukopisu, které dovolily knihu podstatně zlepšovat.